

Onomastische studiën uit het jaar 1945

Bibliographische lijst

door H. J. VAN DE WIJER en H. DRAYE.

Het feit dat de meeste tijdschriften na de bevrijding niet regelmatig zijn kunnen verschijnen, heeft er ons toe aangezet de redactie van dit jaarlijks overzicht van de onomastische bedrijvigheid zo lang mogelijk uit te stellen. Daar thans volledigheid nog niet kan worden bereikt, zijn wij van mening geweest dat wij konden volstaan met een opsomming van de bijdragen die in 1945 verschenen zijn of die wij, wegens de oorlogsomstandigheden, niet te gepasten tijde hebben kunnen vermelden.

Wij nemen ons voor de "Plaatsnamenstudie in 1945 en 1946" in één overzicht samen te behandelen, waarbij dan analytische nota's bij de belangrijkste van de hierna alleen bibliographisch opgegeven bijdragen zullen worden gevoegd. Ondertussen werd in de bibliographische lijst de gewone indeling behouden.

Zoals de vorige jaren verschenen in het XIXe deel (1945) van de *Handelingen* (1) een aantal belangrijke bijdragen over de Vlaamse plaatsnamen : in het bijzonder echter wensen wij de aandacht te vestigen op de voortzetting van J. LINDEMANS' Toponymische verschijnselen geografisch

(1) Het Nederlands gedeelte van de laatste jaargangen van de *Handelingen* wordt besproken door R. VANDERVEIKEN en door M. GYSSELING in *Rev. Phil.* XXIV (1945), 570-73.

bewerkt, waarin een zeer overvloedig materiaal wordt medegedeeld en waarin de benamingen voor het bouw- en grasland naar hun betekenis en verspreiding worden onderzocht.

In de XXIe jg. (1945) van de *Mededeelingen uitg. door de Vla. Top. Ver.* — andere publicaties van het Instituut voor Vla. Toponymie moesten wegens de papierschaarste worden uitgesteld — verschenen o. m. twee etymologische bijdragen van de zeer ijverige toponymist M. GYSSELING, die door zijn breed opgevatte opzoekingen naar het oudste taalmateriaal uit onze gebieden, de Vlaamse toponymische wetenschap thans reeds zeer aan zich verplicht heeft.

I. TOPONYMIE

Ofschoon wij later ook de hier volgende belangrijkste namenkundige publicaties uit de ons omringende landen nader zullen bespreken en wellicht ook aanvullen, wensen wij thans reeds de aandacht te vestigen op een aantal, ook voor de Vlaamse toponymisten, interessante studiën van Waalse vakgenoten :

ARNOULD, M. A. — La toponymie et l'anthroponymie en Hainaut. Sources et ressources actuelles. *Com. Top.* XIX (1945), 113-38.

LEGROS, E. — La philologie wallonne en 1944. *Com. Top.* XIX (1945), 139-98.

GAVRAY-BATY, PH. — Le vocabulaire toponymique du ban de Fronville (Bibl. Fac. Phil. Lettres Univ. Liège, CIII). *Liège-Paris*, 1944.

Rec. LEGROS, E. *Com. Top.* XIX (1945), 166-68.

VANNÉRUS, J. — Calciata et calcipetra. *Arch. Lat. Med. Aevi (Bull. du Cange)* XVIII (1945), 5-24.

— Une énigme toponymique *Ciliciae*... *Arch. Lux. Bull.* XX (1944), 3-13.

Rec. HOMBERT, P. *Archeol.* 1945, I, 177.

— Le nom de Spa. *Com. Top.* XIX (1945), 41-72.

VINCENT, A. — *Prandium* dans les noms de lieux en Belgique et en France. *Latomus* V (1946), 189-92.

* * *

In Frankrijk schijnt de oprichting, in 1938, van een „Commission nationale de toponymie et d'anthroponymie” (1), de namenkundige studiën grotelijks te hebben bevorderd. De leidende Franse toponymist A. DAUZAT publiceerde overzichten van de belangrijkste publicaties (2), terwijl in de bekende „Chronique de toponymie” ook de volgende bijdragen werden opgenomen :

LEBEL, P. — Critique de la valeur phonétique des notations toponymiques. *Rev. ét. anc.* XLIII (1941), 240-48.

— Travaux allemands. *Rev. ét. anc.* XLIV (1942), 246-51.

— Appellatifs forestiers dans le nord de la France. *Rev. ét. anc.* XLVI (1944), 135-53.

ROSTAING, CH. — Chronique de toponymie et d'anthroponymie. *Rev. ét. anc.* XLVII (1945), 134-37.

Verder kunnen wij nog de volgende bijdragen vermelden :

COROT, H. — La toponomastique appliquée à l'archéologie. *Trav. d. l. Sect. de Ling. et de Folkl. d. l. Comm. des*

(1) Zie de verslagen van de vergaderingen van de Commission nationale in de *Rev. des études anciennes* XLIV (1942), 254-60; XLV (1943), 111-13; 260-64.

(2) A. DAUZAT, Travaux de l'année 1940. *Rev. ét. anc.* XLIII (1941), 63-68; *Id.*, ... de l'année 1941. *ibid.* XLIV (1942), 109-12; *Id.*, ... de l'année 1942. *ibid.* XLV (1943), 106-11; *Id.*, ... de l'année 1943. *ibid.* XLV (1943), 253-60; *Id.* - P. LEBEL, ... de l'année 1944. *ibid.* XLVI (1944), 135-53.

Antiquités d. l. Côte d'Or, Mémoires XXI (Dijon, 1942), 559-61.

DAUZAT, A. — La toponymie française (Bibliothèque scientifique). *Paris, 1946².*

LEBEL, P. — L'archéologie et la géographie historique vues à travers les lieux-dits. *Trav. d. l. Sect. de Ling. et de Folk. d. l. Comm. des Antiquités d. l. Côte d'Or, Mémoires XXI (Dijon, 1942), 562-73.*

— Toponymie et histoire. La pénétration d'une forêt. *Ann. de Bourgogne XV (1943), 253-.*

ROSTAING, Ch. — Les noms de lieux. (Coll. Que sais-je, 176). *Paris, 1945.*

* * *

Op het gebied van de Noordnederlandse plaatsnamenstudie hebben wij thans reeds een aantal bijdragen kunnen inzien, die ons wegens de oorlogsomstandigheden onbekend gebleven waren.

Wij kunnen verder verwijzen naar de bibliographische overzichten van de hand van de Nestor der Noordnederlandse toponymisten, Dr M. SCHÖNFELD, die zullen worden opgenomen in het XIIe deel van de „Nomina Geographica Neerlandica” en in de jg. XXII (1946) van de „Mededeelingen uitg. door de Vla. Top. Ver.”, die beide ter perse zijn.

Belangrijke bijdragen zijn de volgende :

HETTEMA, H. — De werken van Drusus in ons land. *Ts. Ndl. aardr. gen. 2^e r. LXII (1945), 148-56.*

KEUNING, H. J. — De historisch-geographische landschappen van Nederland (Noordduyn's wetenschappelijke reeks, 24). *Gorinchem, 1946.*

KNIPPENBERG, H. H. — Van Moerdijk tot Peelland. *Helmond*, 1946².

MOERMAN, H. J. — Plaatsnamen op -ink in het Oosten van Nederland (met een kaart). *Ts. Ndl. aandr. gen.* 2^e r. LXII (1945), 53-70.

SLICHER VAN BATH, B. H. — Mensch en land in de Middeleeuwen (Van Gorcum's Historische Bibl., 28-29). *Assen*, 1944.

Zie ook M. SCHÖNFELD, Saksen en Saksisch. *N. Taalgids* XXXIX (1946), 110-12.

— Manor, Mark and Village in the Eastern Netherlands. *Speculum — Journal of Mediaeval Stud.* XXI (1946), 115-28.

SCHUILING, R. — Nederland. Handboek der aardrijkskunde. *Zwolle*, 1936⁶.

Daarin : De plaatsnamen (toponymie) blz. 760-770.

VRIES, W. DE (†)-OVERDIEP, G. S. (†). — Drentse plaatsnamen (Teksten en studiën op het gebied van taal, stijl en letterkunde, 8). *Assen*, 1945.

Rec. SCHÖNFELD, M. N. *Taalgids* XXXIX (1946), 184-85.

VRIES, W. DE (†)-OVERDIEP, G. S. (†). — Groninger plaatsnamen (Werken van het Centr. Bureau voor de kennis van de prov. Groningen en omgelegen streken, 1). *Groningen* 1946.

Rec. SCHÖNFELD, M. N. *Taalgids* XXXIX (1946), 184-85 (1).

(1) Verder kunnen ook de volgende stukken worden opgesomd : BIJHOUWER, J. T. P. — Het Nederlandsche landschap en zijn oude ontginningen (Neêrlands landschap II). *De Hofstad-Den Haag* (1944).

Bos, A. — De rivieren Regge en Slinge, de kanalen Bolsbeek, Schipbeek en Buurserbeek. *De Navorscher* XC (1941), 170-88 ; XCI (1945-46), 95-97.

HILDEBRAND, K. — De straten van Groningen en haar namen. *Groningen* XXV (1942), 1-5 ; 17-21 ; 33-36 ; 65-68 ; XXVI (1943), 19-22.

* * *

In het nieuwe Zuidafrikaanse „Tydskrif vir Volkskunde en Volkstaal” troffen wij de volgende toponymische bijdragen aan :

NIENABER, P. J. — Pleknaam-navorsing. *Tydskr. v. Volksk. en Volkstaal* I (1944/45), 9-13.

— Die naam Bloemfontein. *Tydskr. v. Volksk. en Volkstaal* I (1944/45), 34-36.

Antwoord van R. BRITZ, *ibid.*, 120-21 ; wederwoord van P. J. NIENABER, *ibid.* II (1945/46), 127-32.

OPPERMAN, P. A. — Betekenis van plekname in Noordwes-Kaapland. *Tydskr. v. Volksk. en Volkstaal* I (1944/45), 108-09.

* * *

Van Zwitserse zijde noteerden wij twee toponymische studiën :

MOLEN, S. J. VAN DER — Vreemde volksplantingen in Friesland. *Sibbe* IV (1944), 311-21.

MULDER, R. M. — Nogmaals de beteekenis der Drentsche plaatsnamen. *Drente* XIII (1941-42), 58-59.

— Iets over de plaatsnaam Oevelgunne. *Drente* XIV (1942-43), 94-95 ; XV (1943-44) 14 ; 38.

MULDER, G. J. A. — Agrarische bestemmingsplannen, in het bijzonder dit van de Bommelerwaard. *Ts. Ndl. aandr. gen.* 2^e r. LXII (1945) 37-52.

NAARDING, J. — Emmen. *Drente* XV (1943-44), 5-6.

— Spot en schelmerij met Drentse dorpsnamen. *Drente* XIV (1942-43), 10-11.

— Drente of Drenthe? *Drente* XIV (1942-43), 66, 84-85.

OLTHUIS, H. J. — Over den oorsprong van den naam Elburg. *Bijdr. v. Gesch. Ndl.* I (1946-47), 74-75.

RASCH, J. — Beteekenis van Drentsche plaatsnamen (vervolg). *Drente* XIII (1941-42), 34-35.

TOLL, J. VAN — Gedrukte archivaliën. Proeve van een overzicht der tot dusver in druk verschenen Nederlandsche kerkregisters, grafschriften, poorter- en burgerboeken, belastingscohierien e.a. *Amsterdam*, 1943.

BRUCKNER, W. — Schweizerische Ortsnamenkunde. Eine Einführung. *Basel*, 1945.

CHESSEX, P. — L'origine et le sens des noms de lieux. *Neuchâtel*, 1945.

* * *

De studie der Engelse en Amerikaanse plaatsnamen wordt besproken in — of bevorderd door de onderstaande studiën :

LAMBRECHTS, P. — Le travail historique en Grande Bretagne et aux États-Unis durant la guerre. *Rev. Phil.* XXIV (1945), 395-427.

DUNLAP, A. R. — An early American place-name puzzle : "Hoere(n)-kil,,. *Amer. Speech* XIX (1944), 112-14.

EKWALL, E. — Notes on some Middlesex Place-Names. *Studia neophilologica* XVII (1944/45), 25-34.

— The Place-name Lingfield. *Anglia* LXIII (1939), 392.

FERGUSON, O. — Vocabulary for lakes, deep seas, and inland waters. *Amer. Speech* XIX (1944), 103-11.

FÖRSTER, M. — Der Name *Edinburgh*. *Anglia* LXIV (1940), 106-16.

WIJER, H. J. VAN DE — Sir Allen Mawer (1879-1942). *K. V. A., Jaarb.* 1944, 43-55.

ZANDVOORT, R. W. — De studie der Engelse plaatsnamen. *Amsterdam*, 1937.

* * *

Wat de Skandinavische toponymie betreft, kan worden gewezen op de volgende bijdragen :

ANDERSEN, H.- -ANDERSEN, P. — Bibliography of Scandi-

navian Philology XVII. From the Middle of 1941 to the Middle of 1943. *Acta phil. scandinavica* XVII (1943/45), 201-304.

HALD, K. — Bidrag til Tolkningen of nogle danske inge-Navne. *Acta phil. scandinavica* XVIII (1944/45), 268-79.

LINDROTH, Hj. — Kritiken mot ortnamns- och dialekt-institutet i Göteborg. *Danske Studier* LVII (1943).

SCHÜTTE, G. — The lumber-room of ancient geography, distorted, imaginary or badly localized place-names. *Acta phil. scandinavica* XVII (1943/45), 168-70.

SKAVLAN, G. — Tapte gardnamn og nedlagde gardar på Snåsa. *Maal og Minne* 1945, 116-28.

SORLIE, M. — Norske stedsnavn på karter fra middel-alderen. *Norsk Geogr. Tidsskrift* 1944, 81-103 (1).

(1) Bizondere vraagstukken behandelen :

LANGENFELT, G. — *Ystad* i Skåne. *Danske Studier* LVIII (1944).

HOVDA, P. — Stadnamn frå sjøen i Austre-Ryfylke. *Maal og Minne* 1944, 1-115.

— Fossenamn. *Maal og Minne* 1945, 97-115.

HALD, K. — Hyljuminni og andre Stednavne. *Acta phil. scandinavica* XVIII (1944/45), 280-92.

AFD. I. — ALGEMENE VRAAGSTUKKEN

1. GYSSELING, M. — Bijdrage tot de kennis van het oudste Kustwestvlaamsch. *K. V. A., V. en M.* 1943, 806 ; 808-9 ; 819-48.
2. LEENEN, J. — Over straatnaamgeving. *Med. Verb. Heemk.* I (1945), 23-26.
Zie ook *ibid.*, 37 en *Toer.* XXIV (1945), 69.
3. LEGROS, E. — Rapport sur une demande de l'administration du Cadastre. *Com. Top.* XIX (1945), 35-40.
4. LINDEMANS, J. — Toponymische verschijnselen geografisch bewerkt. *Com. Top.* XIX (1945), 217-318.
5. PETRI, F. — Germanisches Volkserbe... zie *Bibl.* 1937, nr 9 ; *Bibl.* 1938, nr 8 ; *Bibl.* 1939, nr 10 ; *Bibl.* 1942, nr 10 ; *Bibl.* 1943, nr 9 ; *Bibl.* 1944, nr 9.
In verband met het probleem van het ontstaan van de taalgrens vermelden wij de volgende bijdragen :
FAIDER-FEYTMANS, G. — L'occupation du sol à l'époque romaine dans le bassin supérieur de la Haine. *Latomus* V (1946), 46-56. °
Rec. HOMBERT, P. *Archeol.* 1945, I, 176-77.
LOT, F. — Que nous apprennent sur le peuplement germanique de la France les récents travaux de la toponymie. *C. R. Ac. Inscript. Belles-Lettres* 1945, 289-98.
LOYEN, A. — A la recherche du „vicus Helena”. *Rev. ét. anc.* XLVI (1944), 121-34.
VERLINDEN, Ch. — De Franken en Aëtius. *Bijdr. v. d. Gesch. d. Ndl.* I (1946-47), 1-15.
WARLAND, J. — Bild und Bildung... zie *Bibl.* 1943, blz. 237-38.
Rec. ARNOULD, M. A. *Rev. Phil.* XXIV (1945), 585-86.
ZEISS, H. — Die germanischen Grabfunde... zie *Bibl.* 1942, blz. 439-41.
Rec. W(EERD), H. v(AN) D(E). *Archeol.* 1945, I, 177-78.
6. ROELANDTS, K. — Uit de tijdschriften (1942-1944). *Vla. Top. Ver., Med.* XXI (1945), 14-57.

7. VANNÉRUS, J. — „Portus Aepatiaci” lez Boulogne. *Rev. ét. anc.* XLVI (1944), 299-317.
 Rec. F(AIDER)-F(EYTMANS), G. *Archeol.* 1945, II, 379.
 Vgl. ook GYSSELING, M. — Portus Aepatiaci. *Ant. Class.* XIV (1945), 353-54.
8. WIJER, H. J. VAN DE-DRAYE, H. — De plaatsnamenstudie in 1944 (met bijlage : De persoonsnamenstudie in 1944 door K. ROELANDTS). *Com. Top.* XIX (1945), 347-406.

AFD. II. — BIZONDERE VRAAGSTUKKEN

C. — Varia.

9. CARNOY, A. — Iets meer over den oorsprong van „Bakkelein”. *Com. Top.* XIX (1945), 199-204.
 Zie in verband met deze moeilijke etymologie ook de volgende bijdragen van Waalse vakgenoten :
- HERBILLON, J. — Toponymes hesbignons I.° Bakelaine ; II. Wil-loulpont. *Com. Top.* XIX (1945), 93-105.
- VINCENT, A. — Le toponyme „Baquelaine” (Brabant wallon, Louvain, Tirlémont). *Com. Top.* XIX (1945), 73-91.
10. GYSSELING, M. — *Heroaldolugo. Vla. Top. Ver., Med.* XXI (1945), 10-13.
11. — *Testerep, Tessel, Testerbant en Texuandri. Vla. Top. Ver., Med.* XXI (1945), 1-9.
-

AFD. III. — ANTWERPEN en BRABANT

A. — Generalia.

12. LINDEMANS, J. — De speelterreinen van onze voorouders *E. S.-Br.* XXVIII (1945), 49-57 ; 156-57.
13. MARTENS, M. — Actes relatifs à l'administration des revenus domaniaux du Duc de Brabant... Zie *Bibl.* 1944, nr 24.
Rec. DOEHAERD, R. *Rev. Phil.* XXIV (1945), 599-601.

B. — Afzonderlijke steden en dorpen.

HOMBEEK.

14. RIDDER, F. DE (†) - LINDEMANS, J. — Toponymie der gemeente Hombeek. *O. K. Mech.* XLVIII (1943-44), 115-24 ; XLIX (1945), 125-29.

LEUVEN.

15. MAN, L. DE — „Domus in Lovanio”. Overzicht van het vroegere huis met zijn dependenties te Leuven. *E. S.-Br.* XXVIII (1945), 97-116 (1).

NOORDERWIJK.

16. HELSEN, J. — Toponymie van Noorderwijk... Zie *Bibl.* 1944, nr 29.
Rec. SCHÖNFELD, M. N. *Taalgids* XXXIX (1946), 185-86 (2).

(1) Over Leuven zie ook : SCHROËTER, L. — Situation et site de Louvain. *Ts. Ver. aardr. stud.* XIV (1944-45), 134-51.

(2) Blijkens een mededeling in *Med. Verb. Heemkunde* I (1945), 9 werden bij de 2^e jaarlijkse „Prijskamp van het Verbond voor Heemkunde” de studiën van E. SNEYERS- J. HELSEN „Het dorpskeurboek van Retie” en van J. VAN LEEUWEN- -FR. VAN LIEKERKE „Toponymie van Denderleeuw” ex-aequo bekroond.

C. — Varia.

17. GASSEN, H. VAN — Twee plaatsnamen te Ninove.
Com. Top. XIX (1945), 205-15.
18. MAES, F. — Aan den voet van den Kortenberg.
E. S.-Br. XXVIII (1945), 67-76 (1).

(1) Verdere inlichtingen over Antwerpse en Brabantse gemeenten zal men vinden in de volgende historische publicaties :

- ANDRIES, R. — De „Rolle” of „Toer” der vondelingen te Mechelen.
O. K. Mech. XLIX (1945), 19-36.
- BALBERGHE, J. VAN — De Mechelsche bierhandel. *Antwerpen*, 1945.
- COO, J. DE — Ik ken oud Antwerpen. *Antwerpen*, 1945.
Rec. L(INDEMANS), J. *E. S.-Br.* XXVIII (1945), 94-95.
W(ACHTER) L. DE. *Toer.* XXV (1946), 24.
- COOSEMANS, V. — Affligemsche kopiisten en miniaturisten in de 12^e eeuw (Affligensia I). *Affligem*, 1945.
Rec. L(INDEMANS), J. *E. S.-Br.* XXVIII (1945), 92-93.
- DESSAER, R. — Geschiedenis van Wommel. *Anderlecht*, 1945.
Rec. L(INDEMANS), J. *E. S.-Br.* XXVIII (1945), 93-94.
- NAEYER, A. DE. *Toer.* XXV (1946), 6.
- ESPEN, L. VAN — Esschenbeek onder Halle. *Toer.* XXIV (1945), 76-78.
- GOETSTOUWERS, A. — Oude polder oetooien der „Vrije Aerde” van Battenbroeck. *O. K. Mech.* XLIX (1945), 57-75.
- GORP, J. VAN — Kasterlee, geschiedenis, toerisme, folklore, legende, historische verhalen. *Kasterlee*, z. j.
Rec. W(ACHTER) L. DE. *Toer* XXV (1946), 118.
- HAMME, M. VAN — Histoire de Bruxelles, de la maison de Bourgogne à 1830 (Coll. Nationale). *Bruxelles*, 1945.
Rec. L(INDEMANS), J. *E. S.-Br.* XXVIII (1945), 94.
- JANSEN, J. E. — Aspect van Turnhout in de eerste helft der XVIe eeuw. *Ts. Gesch. Folkl.* VIII (1946), 59-.
- Bevolking van de Kempische dorpen op het einde der XVIIIe eeuw. *Tax. n. r.* XII (1944-46), 47-55.
- L(INDEMANS), P. — Molens binnen en buiten Brussel, aangesloten bij het Moldersambacht in 1755. *E. S.-Br.* XXVIII (1945), 40.
- MEESTER DE RAVENSTEIN, B. DE — L'Hof van Halen à Leest.
O. K. Mech. XLIX (1945), 76-114.
- Het hof van St.-Truiden te Mechelen. *O. K. Mech.* XLIX (1945), 37-56.
- Les seigneuries situées à Ramsdonk. *O. K. Mech.* XLVIII (1943-44), 75-113.
Rec. L(INDEMANS), J. *E. S.-Br.* XXVIII (1945), 94.
- PERGAMENTI, CH. — Les archives historiques de la ville de Bruxelles. Notices et inventaires. *Bruxelles*, 1943.

- Rec. ARNOULD, M. A. *Bull. soc. belge Géo.* LXVII-LXIX. (1943-45), 162-65.
- ROCK, R. — Tienen (Onze steden). *Brussel*, 1943.
- VERBESSELT, J. — De abdij Affligem en het parochiewezen in het Land van Assche (Affligensia II). *Affligem*, 1945.
- Rec. L(INDEMANS), J. *E. S.-Br.* XXVIII (1945), 157-58.
- VERKEST, I. — De stichting van den H. Usmarus te Affligem. (Affligensia II). *Affligem*, 1945.
- Rec. L(INDEMANS), J. *E. S.-Br.* XXVIII (1945), 157.
- VORSSELMANS, J. — Kalmthout door de eeuwen heen. *Brasschaat*, 1944.
- Rec. MICHELSEN, L. *Toer.* XXIV (1945), 39.
-

AFD. IV. — LIMBURG en LUIK

A. — Generalia.

19. HERBILLON, J. — Toponymie de Bierset (Toponymie de la Hesbaye liégeoise, t. II, 1). *Wetteren*, s. d. [1946].
20. WIJER, H. J. VAN DE -LANGOHR, J. — Plaatsnamen te Montsen. *Vla. Top. Ver., Med.* XXI (1945), 58-64 (1).

(1) Zie ook : JAMAR, H. Oostham. *Toer.* XXIV (1945), 67-69.

AFD. V. — OOST- en WEST-VLAANDEREN

A. — Generalia (1).

21. GYSSELING, M. — Etymologie van Waas. *O. K. Waas* LIV (1946), 95-100.
22. WILDE, J. DE — Het ontstaan van de stad St-Niklaas. *O. K. Waas* LIV (1946), 101-12.
1. De eerste bewoningskernen ; 2. De nieuwe dorpskern.

C. — Varia.

23. LOPPENS, K. — De Broersbank en de Broersduine. *Biek.* XLVII (1946), 11-13.
24. V(LAENE), A. — De „Broers” ter zee en te land. *Biek.* XLVI (1940-45), 114 (2).

(1) Over de geschiedenis van het graafschap Vlaanderen verschenen ondertussen nog :

DEPT, G. G. (†). — Engeland en Vlaanderen in de Middeleeuwen. *Ts. Ver. aardr. stud.* XV (1946), 52-68.

DHONDT, J. — Les origines de la Flandre et de l'Artois. *Arras*, 1944.

Verdere bijdragen van dezelfde auteur worden opgesomd in *Bijdr. v. d. Gesch. der Ndl.* I (1946-47), 99-101 ; 104-05.

GANSHOF, F. L. — Les origines de la Flandre impériale. Contribution à l'histoire de l'ancien Brabant. *Arch. Brux. Ann.* XLVI (1942/43), 99-173.

Voor de geschiedenis van Gent zal men met vrucht raadplegen :

BLOCKMANS, F. — Les deux „portus” successifs de Gand. *Rev. du Nord* XXVI (1943), 5.

KEYSER, P. DE — De kunsthistoriographie van Gent sedert 1914. *Hand. My. Gesch. en Oudhk.*, n. r. I (1944).

(2) Ook de volgende bijdragen kunnen door de toponymist geraadpleegd worden :

BALLEGEER, J. — Lissewege, het witte dorp van Vlaanderen. *Toer.* XXIV (1945), 92-93.

BRONSELAER, M. — Geschiedenis van het klooster en O. L. Vrouw-ter-Muilen te Liedekerke. *Liedekerke*, z. j.

Rec. L(INDEMANS), *J. E. S.-Br.* XXVIII (1945), 158.

GAVER, J. VAN — De heerlijkheid van Poelvoorde onder Wingene. Een heemkundige studie. *Kortrijk*, 1944.

Rec. W(ACHTER), L. D(E). *Toer.* XXIV (1945), 44.

- HEYDEN, A. VAN DER — Geschiedenis der stad Aalst. Oorsprong en naam der stad I. *Aalst*, 1945.
 — De historiek van het Land van Aalst. *Aalst*, 1945.
- HOUTTE, J. A. VAN — Ambernijverheid en paternostermakers te Brugge gedurende de XIVe en XVe eeuw. *Hand. Gen. Soc. Em. LXXXII* (1939), 149-84.
- LIMPENS, A. — De schepenbank van Dendermonde in de XIVe eeuw. *Ged. O. K. Dendermonde*, 3^e r., dl. II, 7-38.
- RAINSON, C. — Dans l'Enghiennois. Trois hameaux de Silly. *Ann. Cercle arch. Ath XXX* (1944-45), 151-54.
- RYSERHOVE, A. — Knesselare. *Knesselare* [1945].
 Rec. W(ACHTER) L. DE. *Toer. XXIV* (1945), 63.
- SINTOBIN, C. — Huulseecke (Uilseik) te Lichtervelde. *Toer. XXIV* (1945), 50-51.
- STEENE, G. VAN — Knokke : terugblik in het verleden. *Toer. XXIV* (1945), 4-8.
- VERMEULEN, J. — De kapel „Het Putje” te Maltebrugge. *Toer. XXIV* (1945), 21-28.
 Zie ook *Ovla. Za. XXI* (1946), 22.
- VYT, C. DE — Onze Westvlaamsche windmolens in de oorlogsjaren. *Biek. XLVI* (1940/45), 115-19.
- WILDE, L. DE. — Beervelde. Historische nota's verzameld en bijgewerkt. *Gent*, 1944.
- WOUDE, G. VANDE — Ter Duinen, kustmacht onder de graven. *Antwerpen*, 1944.
- W., A. V. — De Moordenaarsduiker te Sint-Andries. *Biek. XLVI* (1940/45), 126.
- YDEWALLE, St. D' — De kartuize Sint-Anna-ter-Woestijne 1350-1792. *Brugge-Brussel*, z. j. [1944].
 Rec. W(ACHTER), L. D(E). *Toer. XXIV* (1945), 63.

AFD. VII. — HISTORISCHE en GEOGRAPHISCHE
HULPMIDDELEN

25. DUSSART, F. — Structure agraire et paysages ruraux dans la commune de Bakel (Brabant septentrional). *Ts. Ver. aandr. stud.* XV (1945), 104-79.
26. LEFÈVRE, M. A. — Principes et problèmes de géographie humaine. *Bruxelles*, s. d. [1945].
27. MEERBEECK, M. VAN- — Initiation à la géographie. *Bruxelles*, 1945.
28. MOREAU, E. DE — Histoire de l'église en Belgique des origines au début du XXe siècle. Tome III : L'église féodale (1122-1378). *Bruxelles*, s. d. [1945].
29. HAENECOUR, R. — La formation de la côte et des fleuves à marée de Belgique. *Ann. Trav. publics de Belg.* XLV (1944).
Rec. X. *Archeol.* 1945, II, 374-75.
Reeds vroeger verscheen van dezelfde auteur : Étude sur la formation de l'Escaut maritime et des rivières à marée de Belgique. *Ann. Trav. publics de Belg.* XXVIII (1927).
30. QUICKE, F. — Aardrijkskundige dorpsmonographie. Handleiding bij de studie van een landelijke gemeente. *Med. Verb. Heemk.* I (1945), 58-61.
31. STEVENS, Ch. — Quelle fut en Belgique la dernière invasion de la mer? (Publ. des Ing. Fac. Polytech. Mons, 87). *Couillet*, 1944.
32. WACHTER, L. DE — Repertorium van de Vlaamsche gouwen en gemeenten. Heemkundige documentatie 1800-1940. IIIe dl : Gemeenten H-S. *Antwerpen*, 1945.
Rec. DEPT, G. G. *Ts. Ver. aandr. stud.* XIV (1944-45), 169-70.
L(INDEMANS), J. E. S.-Br. XXVIII (1945), 93.

SCHMOOK, G. *Toer.* XXIV (1945), 20; XXV (1946), 6 (1).

33. WEERD, H. VAN DE — Inleiding tot de Gallo-Romeinsche archeologie... zie *Bibl.* 1944, nr 52.

Rec. AMAND, M. *Rev. Phil.* XXIV (1945), 376-78.

L(INDEMANS), J. *E. S.-Br.* XXVIII (1945), 46.

X. *Bijdr. v. d. Gesch. Ndl.* I (1946-47), 97 (2).

(1) Zie ook : COPPENOLLE, M. VAN — Heemkundige bibliografie over het jaar 1944. *Med. Verb. Heemk.* I (1945), 28-32; 40-44; 54-56; 61.

(2) Terloops wensen wij hier, zoals vroeger, enkele bijdragen te vermelden over de vaderlandse oudheidkunde en verwijzen de belangstellende lezer verder naar het tijdschrift „Archeologie”, dat uit de „Antiquité classique” wordt overgedrukt; naar het nieuwe Franse tijdschrift „Gallia” (I^e jg. 1943), publicatie van „Le service français des antiquités nationales”; naar de „Chronique gallo-romaine” van A. GRENIER in de „Revue des études anciennes”, naar het op blz. 168 geciteerde opstel van P. LAMBRECHTS en ten slotte naar de „Kroniek” van het tijdschrift „Bijdragen voor de Geschiedenis der Nederlanden” I^e jg. 1946-47, inz. blz. 122-23.

Algemene bijdragen zijn :

ATKINSON, R. J. C. — *Field Archaeology.* London, 1946.

DAUX, G. — Les étapes de l'archéologie (Coll. Que sais-je, n° 54). Paris, s. d.

GRENIER, A. — La loi sur les fouilles et la réglementation nouvelle du service archéologique en France. *Rev. ét. anc.* XLIV (1942), 100-08.

Over de prehistorie leze men :

BYVANCK, A. W. — Voorgeschiedenis van Nederland. Leiden, 1946⁴.

Rec. LAET, S. J. DE. *Archeol.* 1945, II, 368.

BURSCHE, F. C. — Onze urnenvelden. *Oudh. Med.* n. r. 1943, 48-77.

Rec. M(ARIËN), M. E. *Archeol.* 1945, I, 166.

DENECK, G. — Les origines de la civilisation dans le Nord de la France. *Niort*, 1943.

Rec. LAET, S. J. DE. *Archeol.* 1945, II, 369.

SACCASYN DELLA SANTA, E. — La Belgique préhistorique (Coll. Nationale). *Bruxelles*, 1946.

TOURNEUR, V. — Les Belges au premier siècle avant J. C. *Ac. Roy. Bull.* XXX (1944), 66.

Over de Gallo-Romeinse periode raadplege men :

BIÉVELET, H. — L'exploration archéologique de Bavai. *Gallia* I (1943), 159-89.

Zie ook *Archeol.* 1945, II, 375-76.

DION, R. — Les voies romaines du Nord de la France étudiées sur les cartes. *Publ. Soc. de Géo. Lille* (1944-45), 5-35.

34. X. — Kleine bibliographie van onze nationale geschiedenis. *Brussel*, 1946.

MARIËN, E. — Les monuments funéraires de l'Arlon romain. *Ann. Inst. Arch. Lux.* LXXVI (1945), 1-157.

Rec. WEERD, H. VAN DE. *Archeol.* 1945, II, 377-78.

— Les monuments funéraires de Buzenol. *Bull. Mus. d'Art et d'Hist...* (1943) (1944). Afzonderlijk : *Bruxelles*, s. d.

— La sculpture à l'époque romaine (Coll. „L'Art de Belgique”) *Bruxelles*, 1945.

Rec. FAIDER-FEYTMANS, G. *Rev. Phil.* XXIV (1945), 650-51.

WEERD, H. VAN DE. *Ant. class.* XIV (1945), 255-57.

VAES, F. — La poterie sigillée au musée archéologique de Charleroi. *Doc. Rap. Soc. d'Arch. Charleroi* XLV (1944-45), 17.

Over de vroegmiddeleeuwse oudheden leze men de belangrijke studiën van E. SALIN :

SALIN, E. — Manuel des fouilles archéologiques I. Les fouilles de sépultures du Ve au VIIIe siècle. *Paris*, 1946.

Rec. HOMBERT, P. *Archeol.* 1945, I, 178.

— Le Haut Moyen-Age en Lorraine d'après le mobilier funéraire. Trois campagnes de fouilles et de laboratoire. *Paris*, 1939.

Rec. H(OMBER)T, P. *Archeol.* 1945, II, 379-80.

— Le fer à l'époque mérovingienne. *Paris*, 1943.

— Sur le peuplement des marches de l'Est après les grandes invasions. *C. R. Ac. Inscript. et Belles-Lettres* 1945, 498-504.

II. ANTHROPONYMIE

door K. ROELANDTS,
Geassocieerde N. F. W. O.

1. EMSTEDE, E. J. TH. A. M. VAN — Van patronymica en geslachtsnamen in Drente. *Amsterdam*, 1943.
2. GRAULS, J. — Mechelsche vondelingen. [*Gedenkboek Prosper Verheyden (Antwerpen, 1943)*], 183-204.
3. GYSSELING, M. — Bijdrage tot de kennis van het oudste Kustwestvlaamsch. Zie hierboven, Toponymie, nr 1.
4. HAERINGS, C. B. VAN — Van Dam, Van Dyk. *N. Taalgids XXXVIII* (1944), 183-84.
5. LINDEMANS, J. — Bijdragen tot de geschiedenis en de beteekenis van de Vlaamsche persoonsnamen, 1e reeks. Zie *Bibl. Psn.* 1944, nr 4.
Rec. LEGROS, É. *Com. Top.* XIX (1945), 178-79 [met een paar aanmerkingen van J. HERBILLON].
W(ACHTER), L. DE. *Toer.* XXIV (1945), 63.
6. — Is Joos een Germaansche naam? *K. V. A., V. en M.* 1943, 787 ; 791-804.
7. — Van meiseniersbloed. *E. S.-Br.* XXVIII (1945), 43-46 ; 89-92 ; 145-51 (wordt vervolgd).
Voortzetting van de bijdrage vermeld in *Bibl. Psn.* 1944, nr 5.
8. — Persoonsnamenkunde en heemkunde. *Med. Verb. Heemkunde I* (1945), 4-7.
9. LOEY, A. VAN--SERAYEN, A. — Inleiding tot de studie van het Nederlandsch ten dienste van het middelbaar en het normaal onderwijs (*Antwerpen, 1945*), 58-61.

10. MEERTENS, P. J. — De betekenis van de Nederlandse familienamen. Zie *Bibl. Psn.* 1941, nr 1; 1942, nr 7; 1943, nr 10.
 Rec. PÉE, W. *Ts. Lev. Talen* X (1944), 116-18.
11. PAARDEKOOPER, P. C. — Nog iets over onze van-
 namen. *Leuv. Bijdr.* XXXVI (1944/46), 43-48.
 Zie *Bibl. Psn.* 1943, nr 11; 1944, nr 10.
12. ROELANDTS, K. — De persoonsnamenstudie in 1944.
Com. Top. XIX (1945), 393-406.
13. VRIES, J. DE — Enkele opmerkingen over Friesche
 familienamen. *Sibbe* IV (1944), 307-10.

Kleinere of meer populaire bijdragen (1) :

- ANDELHOF, E. — Het curieus en vermakelijk namenboek of
 Vlaamsche salade met een geutje Nederlandsche olie en een
 scheutje Franschen azijn [uitgegeven door P. DE KEYSER].
Jaarb. Ovla. Folk. 1945 = *Ovla. Za.* XX (1945), 5-47.
- BAUDHUIN, F. — Les noms de familles en Belgique. *La Libre
 Belgique*, 8-9 déc. 1945.
 Zie ook *Jaarb. Ovla. Folk.* 1945 = *Ovla. Za.* XX (1945), 36.
- DYCK, A. H. VAN — Limburgsche familienamen. *Limb.* XXVI
 (1946/47), 58-60; 86-89.
- MULDER, R. D. — De vóór 1500 meest gangbare Drentsche
 mannennamen. *Drente* XV (1943/44), 22.
- T(HEYS), C. — Anthroponymie. *E. S.-Br.* XXVIII (1945), 82.
 „Verhouding van de voornamen in een register van het
 klooster van Jericho uit 1407, gerangschikt in de volgorde der
 voornamen en niet in die der familienamen”.
- UYTTERHOEVEN, J. — Oud-Germaansche persoonsnamen in
 plaats- en familienamen van het Mechelsche. [*Gedenkboek*]
Prosper Verheyden (Antwerpen, 1943), 171-82.

(1) Vgl. voor Zuid-Afrika :

- LEHMANN, F. R. — Die naam „Hottentot” (Methode van navorsing).
Tydskrif vir volksk. en volkstaal I (1944/45), 65-74.
 — 'n Paar gedagtes oor die naam *Boesman*. *Ibid.* II (1945/46), 1-6.

In verband met (Brabantse) genealogie en ambachten (1) :

LINDEMANS, J. — Oude Brabantsche geslachten : van Ophem ; [J. VAN DER HAMEYDE] de Hertoghe. *E. S.-Br.* XXVIII (1945), resp. 28-38 ; 151-56.

Voortzetting van de bijdrage vermeld in *Bibl. Psn.* 1944, blz. 403.

LINDEMANS, P. — Uit het archief der Brusselsche ambachten. I. Het brood en het bakkersambacht ; II. Het bier en het brouwersambacht. *E. S.-Br.* XXVIII (1945), 58-67 ; 118-37.

* * *

Romaanse anthroponymische studiën (2) :

ARNOULD, M. A. — La toponymie et l'anthroponymie en Hainaut. Sources et ressources actuelles. *Com. Top.* XIX (1945), 113-38, inz. 130-34.

DAUZAT, A. — Les noms de personnes. Origine et évolution. Prénoms — noms de famille — surnoms — pseudonymes (*Bibl. des chercheurs et des curieux*), 14e mille [6e éd. ?]. *Paris*, 1944.

— *Traité d'anthroponymie française. Les noms de famille de France* (*Bibliothèque scientifique*). *Paris*, 1945.

Rec. ROSTAING, CH. *Rev. ét. anc.* XLVII (1945), 134-37.

(1) Zie o. m. nog :

BRAAM, A. VAN — Iets over de Zaanse familiegesciedenis. *De Zaende I* (1946), 245-46.

SCHOLTEN, H. R. — Sibbe en stamboom. Leerboek der Sibbekunde voor de hoogste klassen der lagere school... *Amsterdam*, 1943.

(2) Voorts het bekende overzicht over de Waalse philologie, van de hand van :

LEGROS, E. — La philologie wallonne en 1944. *Com. Top.* XIX (1945), 139-98, inz. 177-79.

Fra. spotnamen voor de Duitsers :

LINDGREN, K. E. — Några nya franska öknamn på tyskarna. *Moderna Språk* XXXIX (1945), 214-46.

JODOGNE, O. — Buts et méthodes de l'anthroponymie.
Zie *Bibl. Psn.* 1944, blz. 404-05.

Rec. LEGROS, E. *Com. Top.* XIX (1945), 177-78.

Engelse, Duitse en Skandinavische persoonsnamen-
studie (1) :

ADAMIC, L. — What's your name? *New York*, 1942.

BACH, A. — Die deutschen Personennamen. Zie *Bibl. Psn.* 1943, blz. 271.

Rec. SCHÖNFELD, M. *Museum LI* (1944), 169-70.

EKWALL, E. — Variation in surnames in medieval London
(K. Human. Vetenskapssamfundet i Lund. Årsberät-
telse 1944-1945. IV). *Lund*, 1945, 207-61.

KNUDSEN, G. — Gamle Haandværkernavne. *Fortid og
Nutid XVI* (1945/46), 130-43.

LINNARTZ, K. — Unsere Familiennamen I. Zehntausend
Berufsnamen im ABC erklärt ; II. Aus deutschen und
fremden Vornamen erklärt. *Bonn-Berlin*, 1939²-1940.

Zie hierover *Ndl. Archief voor Genealogie en Heraldiek III*
(1940), 45-46.

OLSSON, B. — Hebreiska i svenska familjenamn. *Arkiv
för nordisk filologi LVI* (1941/42), 316-17.

(1) Vgl. bovendien :

BOARDMAN, F. W. — Political name calling. *American Speech XV*
(1940), 353-56.

MALONE, K. — Ecgtheow. *Modern Lang. Quarterly I* (1940), 37-44;
(1940), 353-56.

REINECKE, J. E. — Personal Names in Hawaii. *American Speech
XV* (1940), 345-52.

NASCHRIFT. — Gelet op de steeds groter wordende moeilijkheden die aan de wetenschappelijke informatie worden gesteld, zijn de stellers van het bovenstaande overzicht zo vrij de lezers dringend om toezending te verzoeken van alle bijdragen over plaats- en persoonsnamenstudie, niet het minst van die welke in plaatselijke of gewestelijke tijdschriften, in dag- en weekbladen, enz. mochten verschijnen.

Adres : Prof. dr H. J. VAN DE WIJER, Instituut voor Vla. Toponymie, E. van Evenstraat 10^{IV}, Leuven.
